

puerum illum olim inuicta commisit: ita nunc quoque morosior erit, ni fallor. Quam indignum est locupletum filios doceri probe a tenuioribus, et vasis gratis? Est isthic vir honestus Laurentius Ackerman Suckerbacker op den driesch, cui scripsi nuperrime per Barbaram isthuc euntem, cum precor ut meo nomine commoneas, si quid velit argentum mittere in pretium annui dimidii ut id per hunc Christophorum faciat, nos esse post paucos dies ad eius filium Bremam ituros. Vides quam confidenter te utar, hoc fretus, quod mea licet exilia negotia non soleat fastidire. Itaque illa quoque scio te sedulo ad me scripturum quae superioribus litteris rogavi, nempe quid tibi, quid Dn. Dateno aliisque pijs ac doctis fratribus de reo cum Bremensibus negotio videatur. Nam mihi constitutum est periculum facere ecqua tandem honesta ratione ex illis scopulis, atque ex illa feroci servitute queam emergere? Non enim me decet (optimor) quod superest aetatis nequidquam rixando consumere in exilio, quum possim in patria si non citra periculum, certe sine mala conscientia consensescere, et nonnihil utilis operae per Dei gratiam iuvandis Ecclesiae primordiis conferre. Sed haec adhuc macra spes est, quos enim hic intus habeo nulla mihi scholasticis operis tranquillitatem hoc anno proximo in patria ominentur. Dixit heri quid hic esset Cancellarius Cluiae, magnum aliquem metum toti Raman. imperio imminere. Equidem id velim de pontificis tyrannide Verum esse, ut tandem aliquando quicquid à patre caelesti plantatum non est, eradicetur et in ignem abijciatur. Multos hic habeo auctores desperandi, plures habiturus Bremae, quomobrem efficite quaeso ut nobis isthinc abituris, animi satis sua sponte deiectionis, melioribus auspicijs fulciatur. Vale. 4. Cal. Febr. 1. 5. 6. 7. Saluta meis verbis D. D. Datenum. Isbrandum. Taffinum. fideles servos Christi, quorum sanctissimos conatus quibuscumque possum clamoribus fidelis Deo nostro quotidie commendo. Scripsi iam hoc vobis saepius, ut notis incredibile quoddam boni eventus desiderium in meo pectore accensum esse. Deus qui cernit corda det aliquod solidum gaudium omnibus electis suis. Amen. 14 febr. 1667. d. m. f.

Johannes Molang. Duisburgi.

N. 174)

M. proleas Schon 1/ Pax Christi.
Bremis. 16. Decemb. 1667.

[= 1511. 8. 12.]

N. 178]

Tibi gratuler dilecte frater quod tam honesto isthic sis loco: Quod mea iactatio te sollicitet gratias ago. Equidem vellem habere aliquod stabile stabulum, nisi aliter Deo visum esset. Vivēbam Bremae non impie, poteramque quod exiguum superest vitae ibidem consumere, nisi pariter cum pestilentia, religionis pristinae calamitas quaedam interuenisset. Tres erant pii Concionatores qui coniectis animis id agebant in templis quod ego in Schola: nempe, ut publici fidelium congressus ab omnibus prophanis superstitionibus assererentur, et quidem successu hoc opus anno primo et item altero. At postquam a fugitiuis divulgatus est libellus refertus calumniis quibus nominatim obtruntur omnes honesti viri quos ea convocarat Respublica: Minari continuo Magis Frater, et severe edicere, ne quid contra receptas moribus superstitiones vel in Scholis vel in Ecclesia tentetur. mihi interea certaminis ac tumultus nullus dies vacuus fuit, inducto in Scholam feroci Cantore, qui pertractis in suas partes Collegis me quoque in ordinem cogere nitabatur: fulciebant meam imbecillitatem Concionatores, sed ipsi suarum rerum agere satagentes, dum partim ad tempus modestiam accommodant potentioribus, partim iuxta mecum timide resistunt. Primus Dn. Franciscus franckem exclusus est. Alter Dn. Cornelius Backer iussus est facessere. Tertium Dn. Johannem Otterstedium doctrina et pietate ex-

cellentem atrox pestilentia contagium subduxit. Eius mortem vehementer toto luxit Ecclesia non aliter q̄ si
 idem tumultus qui corpus eius obtegit: pietatem & religionem publicam obruisset. Certe multo prudenter omi- 92. 107
 nati sunt ipsi interitum (ut sic appellem) qui aliorum Ministrorum iniustam electionem tam repente subse-
 quutus sit, atque cuiusdam defectionis prodigium aduinitus exstitisse. Defleui & ego eius obitum versutis ali-
 quot, eos ad Mylum misit, ut qui te sciam occupationem esse, quam ei vacet nugari. Illis igitur e medio
 sublatis omnia su retro sublapsa sunt, receptis tribus Lutheranae factionis propugnatoribus, ut qui prius vir
 steti, nunc nulla ratione meum locum inculpate tueri possim. Certum est tamen, aspirante DEI gratia
 ad .14. calendas Martias extrema experiri, quibus tandem rationibus nit retinere velint reuersum aut
 amittere. Nolim in ea Repub. qua mihi tot annis honestum hospitium praeiuit facere quidquam pro-
 perui: at rursus non sustineam temporariae commoditatis gratia, hominum seruus esse. Doct. Euri-
 chij non eadem conditio est qua nostra. Nobis cum superbis ac feroebus res est: ille luctatur cum lan-
 guidus et deiectis. Ille priuatim viuens, potest Mutio quidam esse, blande cum omnibus congrej, nemini
 oc ledere, caritatis beneficio delicta omnia dissimulare. Nos in parte difficilissima publici oneris, in luce et
 in oculis omnium versantes: qui possumus censores morum esse, & Magistrj honestatis? in tanta iu-
 uentutis populiq; barbarie et avaricia? nisi aliquo saltem usq; Demeam quandam securitatem usur-
 pemy, inuidia odiorumq; immanem molern sustinentes. Atq; hac quidem fortasse propter electos tolera-
 vi ac perferri possent, nisi propter doctrina purioris studium Collegae in eadem palastra xala & lo-
 cow nobis obsistentes haberem. Eorum turbulentj conatus Magistratu mussante, Concionatorum
 clamoribus tanquam publica veritatis testimonio corroborantur. Sed hac odiosa in praesens tempus omit-
 tamus. Palatium mihi laudas? equidem nullum transmitto diem quo non istius principis Heroi-
 cam sanctimoniam, tanquam Syda quoddam utriq; Germania salutare, mihi ante oculos pono: et con-
 tra impiorum Principum occultas machinationes forti filio DEI supplex commendo. Nec sane ul-
 lo est loci in orbe ubi malim quam Heidelbergae viuere. Quod fuerat mihi constitutum ante annos decem.
 Sed quia ab adolescentia me ipsum totum spirituali cultui DEI consecraui: ne in ciuili quidem vite
 meae gubernatione tentare quidquam ausim non praecunte tacita voluntatis ipsius significatione. Sine igit-
 ur ut periculum faciam, quo iure queam a Bremensibus honeste discedere. Doctorem Olevianum ve-
 neror, Oliuerium, Liuinum, et te quoq; mi frater amo in Dno, neq; quidquam mihi tam rarum est,
 quod istorum virorum coniunctioni cupiam praepone: si quidem ex meo more, atq; aeo vitam quea in-
 situere. De patria nihil huc affertur certi, nisi nobilitatem debilitari, exercitus concurrere, Ecclesias sub
 cultis relinqui. Sed illa DEO cura sunt: qui ut hanc doctrinae suae vindicationem manu forti aggressus
 est: ita pudefactis et frementibus aduersariis hoc inficissimum opus ad umbilicum suae gloriae perducet.
 De tuis rebus gaudeo eas tibi tam secundas obigisse. Corneliam agnatam meam valde diligo, quodq; isthic
 viuat ubi libere potest pietatem colere, DEO gratias ago. Catharina nuper litteris suis me salutauit,
 ei nunc rescribam. Tu perge in ministerio reconciliationis DEO & hominibus fidelis esse, coronam ac-
 cepturus immarcescibilem. Amen. Vale, nam impleui iam chartam, et nolim homo mimime otiosus, amico
 tot rebus dissentio, mimis longis videri. Cuiusmodi si tuum animam ex meo spectare volo, nihil tibi vide-
 bitur longum, quod a tam amante proficiatur. Salutem ex me optabis omnibus amicis, praesertim eis q̄
 in epistola nominasti. Tum autem et Dn. Nicolaum Lesdicum meis verbis salutabis, faciesq; ut scri-
 at, veterem suum amicum Euriichium etiam nunc Brema viuere, et florere. Mea Coniunx Emeren-
 tia cum paruulo Johanne adhuc valent, tibiq; tuarq; uxori bene precantur, idem facit Socer cum Socris.
 filijs et filiabus. Iterum vale. Cal. Februarij. 1. 5. 8. 7. Duisburgi. affinis et frater

Johan. Molang.